

Ons nummer: 025.002677

Informatie raad/mededeling college

Onderwerp	Wet Integrale suïcidepreventie
Commissie	Boarger en Mienskip
Collegebesluit d.d.	25 november 2025
Portefeuillehouder	Marianne Poelman
Team	Beleid Sociaal Domein
Adviseur	Renée Popma

Reden informatieverstrekking actieve informatie van het college

Collegebesluit

Het college van burgemeester en wethouders besluit:

- Het Plan van aanpak Suïcidepreventie in Súdwest-Fryslân 2023-2026 vast te stellen en als bijlage toe te voegen aan de Nota Gezondheid Súdwest-Fryslân 2022-2026;
- De evaluatie van het suïcidepreventiebeleid als onderdeel mee te nemen in de evaluatie van de Nota Gezondheid en suïcidepreventie te betrekken bij de ontwikkeling van de nieuwe Nota Gezondheid vanaf 2027;
- De gemeenteraad via actieve info te informeren over de nieuwe Wet integrale suïcidepreventie en de uitvoering binnen de gemeente Súdwest-Fryslân.

Toelichting/achtergrond

Op 1 januari 2026 treedt de Wet integrale suïcidepreventie in werking. In juni 2024 is daarvoor de initiatiefwet integrale suïcidepreventie aangenomen door de Eerste Kamer. De wet integrale suïcidepreventie zorgt voor de wettelijke en duurzame verankering van sector-overstijgend, integraal en effectief suïcidepreventiebeleid binnen de landelijke en lokale overheid. Suïcidepreventie wordt een wettelijke (lokale) overheidstaak die in bestaand beleid geborgd moet worden. Hiervoor wordt de Wet publieke gezondheid aangepast.

Door middel van deze actieve informatie wordt de raad geïnformeerd over de nieuwe Wet integrale suïcidepreventie en de uitvoering in de gemeente Súdwest-Fryslân.

Wet integrale suïcidepreventie

De wet bestaat uit drie onderdelen: landelijke beleidsvorming, gemeentelijke inspanningsverplichting voor suïcidepreventiebeleid en borging van individuele hulpverlening via de gratis 24/7 hulplijn van 113 Zelfmoordpreventie. De minister van VWS stelt een Landelijke Agenda Suïcidepreventie op voor 2026-2030¹, inclusief een jaarlijks onderzoeksprogramma. Gemeenten krijgen de opdracht om suïcidepreventie op te nemen in hun gezondheidsnota en lokaal beleid te ontwikkelen. Voor de uitvoering stelt het Rijk € 10 miljoen beschikbaar via de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het richtbedrag van € 0,55 per inwoner geldt als indicatie wat neerkomt op c.a. € 44.000 structureel vanaf 2026 voor de gemeente Súdwest-Fryslân.

Het wetsvoorstel geeft gemeenten dus een belangrijke rol. Gemeenten moeten op basis van deze wet zorgdragen voor de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid ten aanzien van suïcidepreventie. Voor de gemeente Súdwest-Fryslân betekent dit een bestending van beleid dat al uitgevoerd wordt.

Cijfers & noodzaak

In Nederland overlijden dagelijks gemiddeld vijf mensen door suïcide. Dat zijn 2,5 keer zoveel doden als bij verkeersongevallen. Het landelijke aantal zelfdodingen betrof in 2024 1849 mensen;

---

¹ De huidige derde Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021-2025 is te vinden via:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/10/29/derde-landelijke-agenda-suicidepreventie-2021-2025>

dit aantal schommelt al jaren rond de 1800 per jaar.² Het aantal zelfdodingen is relatief hoog in het Noorden van Nederland. In 2024 overleden 76 personen door zelfdoding in Friesland. Friesland heeft na Groningen (13,8) het hoogste aantal suïcides per 100.000 inwoners (12,5)³. Dat is beduidend hoger dan het landelijke gemiddelde van 10,3 zelfdodingen per 100.000 inwoners.⁴ Uit de gezondheidsmonitor 2024 van GGD Fryslân blijkt bovendien dat het aantal Friezen tussen de 18 en 64 jaar met suïcidegedachten is gestegen van 6% in 2016 naar 9% in 2024 (i.r.t. 15022 respondenten). Ook onder jongeren zijn de cijfers zorgwekkend: 6% van de 16-25-jarigen heeft het afgelopen jaar suïcidegedachten gehad (i.r.t. 5925 respondenten). Dit is vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde van 5% (i.r.t. 135.666 respondenten).

Onderstaande tabel zoomt in op de ontwikkeling van het aantal suïcides in Friesland per gebied⁵ en geslacht.

Tabel 1: Aantal suïcides in Friesland per regio en geslacht van tussen 1996 en 2024⁶

Jaar	NL	Fryslân	Noord	Zuidwest	Zuidoost	Mannen	Vrouwen
		FR	FR	FR	FR	FR	FR
1996	1577	56	37	5	14	42	14
2000	1500	52	36	6	10	37	15
2010	1600	72	35	7	30	50	22
2014	1839	83	40	11	32	57	26
2015	1871	86	45	19	22	56	30
2016	1893	90	49	18	23	61	29
2017	1917	86	42	18	26	62	24
2018	1827	79	42	15	22	53	26
2019	1811	68	34	13	21	44	24
2020	1823	76	38	14	24	56	20
2021	1862	77	45	13	19	51	26
2022	1916	88	41	19	28	60	28
2023	1863	94	51	21	22	74	20
2024*	1849	76	33	16	27	57	19

Het grootste aantal suïcides vond de afgelopen jaren in de regio Noord- Friesland plaats met c.a. 48%. In de regio Zuidwest-Friesland vond de afgelopen jaren zo'n 22% van het aantal suïcides plaats. Beide in relatie tot 76 tot 94 suïcides in Friesland per jaar in de afgelopen drie jaar. Vanaf het begin van het suïcidepreventiebeleid in de gemeente Súdwest-Fryslân in 2023 is het aantal suïcides in onze regio de afgelopen twee jaar gedaald. Het grootste aantal suïcides heeft plaatsgevonden onder mannen.

Bovenstaande cijfers onderstrepen de noodzaak van structureel en duurzaam suïcidepreventiebeleid.

Supranet Community

60% Van de mensen die overlijdt door suïcide was niet in zicht van de zorg. Succesvolle suïcidepreventie werkt daarom alleen in een zogeheten community-aanpak. Supranet Community betreft een integrale aanpak om de preventie van depressie en suïcide te verbeteren waarbij verschillende betrokkenen binnen en buiten de zorg intensief samenwerken aan een lokaal vangnet.

² Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2025/21/zelfdodingen-1970-2024>

³ Ter vergelijking: het laagste aantal suïcides per 100.000 inwoners betreft Flevoland (8,2) en Zuid-Holland (9,2).

⁴ Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/21/1-849-zelfdodingen-in-2024>

⁵ Dit betreft de gebiedsindeling die gebruikt wordt door de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeks Programma (COROP)- voor analytische doeleinden.

⁶ Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2025/21/zelfdodingen-1970-2024>

Denk aan familie en naasten, GGD'en, de wijk- of buurtteams, huisartsen, scholen, politie, (sport)verenigingen en GGZ-instellingen. De aanpak richt zich op vier pijlers:

1. Publiekscampagne om het taboe op praten over suïcidale gedachten weg te nemen;
2. Trainen van professionals in het herkennen van- en omgaan met suïcidaal gedrag;
3. Focus op risicogroepen;
4. Samenwerking in de keten.

Het Supranet Community-model is ontwikkeld en onderzocht door de European Alliance Against Depression (EAAD)⁷. De EAAD is een wereldwijd wetenschappelijke netwerk van organisaties dat als doel heeft de zorg voor mensen met een depressie te verbeteren en suïcidaal gedrag te voorkomen. Het is een bewezen, effectief model voor succesvolle suïcidepreventie dat inmiddels in meer dan 119 regio's toegepast. In Duitsland heeft dit programma in twee jaar tijd geleid tot 32% vermindering van suïcidepogingen en suïcides. In Nederland maken 12 regio's deel uit van het Suïcidepreventie Actienetwerk (Supranet). In 2016 startte GGD Fryslân met een proeftuin Supranet Community die in 2021 succesvol is afgerond. De eerste vier jaar van deze proeftuin ging gepaard met een daling van het aantal suïcides in Friesland (van 90 suïcides in 2016 naar 68 in 2019) voor de uitbraak van de coronacrisis.

In het FrIZA Transformatieplan Mentale Gezondheid & Veerkracht is Supranet vanuit preventie een aanvullende interventie waar gemeenten voor kunnen kiezen.

Suïcidepreventie in SWF

In de gemeente Súdwest-Fryslân wordt hard gewerkt om suïcidepreventie goed neer te zetten volgens de vier pijlers van Supranet Community. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft sinds 2023 vanuit GALA⁸ beleid op het gebied van suïcidepreventie en is daarmee een van de voorlopers. Hieronder wordt per pijler ingegaan op de aanpak in Súdwest-Fryslân.

1. Publiekscampagne

Vanuit de publiekscampagne doen we mee aan de 113 Ik sjoch dy- bankjescampagne. Deze publiekscampagne is gericht op het doorbreken van het taboe op het praten over mentale gezondheid en suïcidaliteit. Streven is om in alle 89 kernen van de gemeente een Friese 113-plaquette op een bankje te plaatsen. Inmiddels zijn er 26 plaquettes geplaatst in 21 kernen.⁹ Er wordt regelmatig media aandacht gezocht voor dit belangrijke thema in bijvoorbeeld de Week van Wereld Suïcide Preventie Dag en de Week van de Mentale Gezondheid. Daarnaast zijn er specifieke campagne- activiteiten opgezet. Voorbeeld daarvan was het tijdelijke/ rondreizende beeld 'Stille Strijd' van Saskia Stolz in 2024 bij de Broerekerk in Bolsward m.b.t. het thema jongeren en suïcidaliteit. Dit jaar hebben we meegedaan aan de Mannen praten niet- campagne van Stichting 113 Zelfmoordpreventie rondom de Man & (ûn)Macht Moeting/ Man in Mind Meetup in september rond Wereld Suïcide Preventie Dag. Dit betrof een Abri- campagne waarbij posters op bushokjes in de gemeente getoond werden en in Friese lokale kranten geplaatst zijn en radio- en tv-spotjes¹⁰. Vanuit deze campagne was er een speciale actie waarbij een 'stiltegebied- bord' geplaatst is bij de toegang van het stiltegebied¹¹ Warkumerwaard bij Workum. Ook hebben we meegewerkt aan diverse filmpjes in samenwerking met 113, onder andere ter promotie van de Man & (ûn)Macht Moeting.¹²

⁷ <https://www.eaad.net/about-ead>

⁸ Plan van aanpak GALA 'Gezond en actief in Súdwest-Fryslân 2023 - 2026'

⁹ Er zijn bordjes geplaatst in Abbega, Boazum, Cornwerd, Exmorra, Folgare, Gaastmeer, Gauw, Goënga, IJlst, Itens, Jutrijp, Kimswerd, Koudum, Kûbaard, Oudega, Sneek, Tersoal, Tjalhuizum, Warns, Wommels en Workum.

¹⁰ Een van de tv- spotjes is te zien via: <https://www.youtube.com/watch?v=UZW5MZad94I>

¹¹ Stiltegebieden zijn naast beschermingsgebieden mentale rustzones.

¹² Zie voor deze filmpjes de volgende links:

- Het gepubliceerde [113 Publieksjaarverslag 2024](#) en de afzonderlijke video die in het Publieksjaarverslag terugkomen: Video in [Sneek](#), gemeente Súdwest-Fryslân

- Promo- video Man&(ûn) Macht Moeting: <https://www.youtube.com/watch?v=irVPDLbv39s>

2. Gatekeepertrainingen

In samenwerking met Stichting 113 Zelfmoordpreventie worden er regelmatig gatekeepertrainingen suïcidepreventie georganiseerd voor in- en externe professionals en inwoners. De gatekeepertraining leert professionals en inwoners hoe je suïcidale gedachten bespreekbaar maakt, de veiligheid inschat en de ander kan stimuleren om hulp te zoeken. Een gatekeeper, letterlijk 'poortwachter', verwijst naar de sleutelrol die zij kunnen vervullen voor mensen die zodanig klem zitten in hun gedachten dat hij het leven niet meer ziet zitten. Uit onderzoek en ervaring blijkt dat mensen met suïcidale gedachten er vaak niet over praten en niet snel hulp zoeken, terwijl we ook weten dat praten over deze gedachten juist helpt en oplucht.

3. Benaderen van risicogroepen

De aanpak richt zich op de risicogroepen jongeren, middelbare mannen tussen de 40 en 65 (waaronder de agrarische sector en mannen met schulden) en de LHBTIQ+ doelgroep. Voor de risicogroep jongeren doen we sinds 2024 mee aan de provinciale STORM aanpak. Deze aanpak betreft een wetenschappelijk onderbouwde aanpak met als doel een depressie of suïcide bij jongeren vóór te zijn. STORM staat voor 'Strong Teens and Resilient Minds' (sterke tieners en veerkrachtige gedachten) en is een preventie-aanpak gericht op jongeren op het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Voor de risicogroep mannen van middelbare leeftijd is de Man & (ûn)Macht Moeting/ Man in Mind Meetup de Week van Wereld Suïcidepreventie Dag 2025 georganiseerd in samenwerking met 113, GGD Fryslân en GGZ Friesland. Deze avond was gericht op bewustwording om het taboe op praten over zelfdoding onder Friese mannen te doorbreken. Aan de hand van een aantal bijzondere verhalen van moedige Friese mannen die donkere periodes kennen of hebben gekend, maar een manier hebben gevonden om daarmee om te gaan, zijn we het gesprek aangegaan met de doelgroep en hun naasten en andere betrokkenen. Tijdens deze avond stonden agrarisch ondernemers en de LHBTIQ+ doelgroep centraal. Een aantal factoren waarvan we weten dat ze het risico op zelfdoding verhogen, zijn bij agrariërs vaker aanwezig dan bij mensen die in andere sectoren werkzaam zijn (o.a. hoge druk van veranderende wet- en regelgeving, geldzorgen, vaker depressieve symptomen dan mensen die werken in andere sectoren). De LHBTIQ+ doelgroep heeft vaak een slechtere mentale gezondheid dan heteroseksuele volwassenen en meer last van angst- of depressiegevoelens, meer slaapproblemen en vaker contact met een psychische zorgverlener.

4. Ketensamenwerking verbeteren

In het kader van het versterken van ketenaanpak is het belangrijk de keten rondom suïcidepreventie te versterken: beter signaleren, bespreken, diagnosticeren en adequaat behandelen of verwijzen van suïcidaal gedrag. Inclusief afspraken met ketenpartners over warme overdracht en intercollegiaal overleg het wijkteam, ziekenhuis en ggz. Hier wordt aan bijgedragen door deelname aan preventieve ketenzorgprogramma's, zoals STORM. Ook op andere gebieden wordt op dit vlak regionaal samengewerkt. Depressie en suïcidepreventie is een van de drie prioritaire thema's onder het onderdeel preventie van het FrIZA Transformatieplan Mentale Gezondheid & Veerkracht. Dit richt zich op STORM voor de doelgroep jongeren en jongvolwassenen en daarnaast willen we ons in Súdwest-Fryslân vanuit het transformatieplan richten op de doorontwikkeling van de Supranet Community- aanpak. Met het transformatieplan Mentale Gezondheid & Veerkracht wordt integraal met huisartsen, ggz en het sociaal domein toegewerkt naar een toekomstbestendige mentale gezondheidszorg voor alle Friese inwoners wat ook zal bijdragen aan suïcidepreventie.

Vervolg

De Wet integrale suïcidepreventie zorgt in de gemeente Súdwest-Fryslân voor een bestendiging van bestaand beleid. Het beleid wordt verder geborgd binnen de Nota Gezondheid. De raad wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rondom de uitvoering van het suïcidepreventiebeleid via de Berap. De evaluatie van het suïcidepreventie beleid wordt meegenomen in de evaluatie van de Nota Gezondheid en ontwikkelingen van de nieuwe Nota Gezondheid vanaf 2027.

Bijlage(n)

1. Plan van aanpak Suïcidepreventie in Súdwest-Fryslân 2023 - 2026